

Valborg Hjorth rejste fra krig til krig og hjalp de sårede

Hun oplevede til fulde krigens rædsler. Fra Balkankrigen mellem Tyrkiet og Grækenland i 1912-13 til 1. Verdenskrig og sidenhen den russiske borgerkrig. Sygeplejersken Valborg Hjorth fra keramikfamilien i Rønne drog ud i verden som krigssygeplejerske for Røde Kors, og det tætte samarbejde med den belgiske professor Antoine Depage førte hende fra den ene krigsskueplads til den anden.

Valborg Hjorth fik en række ordener og medaljer for sin indsats som Røde Kors sygeplejerske, men hun kunne andet end sygepleje. Hun skrev godt, og nu er hendes breve og erindringer på fremragende vis sat i sammenhæng med indledning og forklarende tekster af museumsinspektør Jacob Seerup, Bornholms Museum.

Han skriver om Valborg Hjorth: "Hun rejste ikke bare ud "for at gøre en forskel", som mange ville sige nu om dage, nej hun ville opleve noget, samtidig med at hun øvede sin gerning som sygeplejerske."

Opererede dag og nat

Det er der kommet en yderst vellykket bog ud af. Ikke mindst fordi Valborg Hjorth skrev nøgternt og humoristisk. Hun svælgede aldrig i de frygtelige oplevelser, men lagde heller ikke skjul på dem.

Jacob Seerup skriver om Valborg Hjorth: "Hun rejste ikke bare ud "for at gøre en forskel", som mange ville sige nu om dage, nej hun ville opleve noget, samtidig med at hun øvede sin gerning som sygeplejerske."

Oplevelser blev det til i lange baner, og Valborgs fortælling gør det meget klart, at hun blev

Valborg Hjorth var den yngste af Agnethe og Lauritz Hjorths 11 børn. Hun var født i 1884 og døde i 1970.

vidne til en lang række rædsler, når hun og professor Depage i mange af døgnets timer stod ved operationsbordet og forsøgte at redde hårdt sårede soldaters liv. Hun skriver hjem til familien i Rønne: "Vi stod paa operationsstuen dag og nat, og der var næppe tid til at sove eller spise. Gangen var til stadighed fyldt med sårede på bårerne, stønnende, råbende på vand og morfin. Portørerne havde travlt med at bære amputerede lemmer bort. Hvor er dog krig oprørende forfærdelig".

De kan tro, jeg vil med

På den anden side fik Valborg også mange spændende oplevelser, hvor hun blev inviteret med på de bonede gulve og mødte konger og kejsere.

Hendes udenlandske eventyr begyndte i 1911 ved en luksuskli-

nik i Bruxelles, og her mødte hun sin skæbne i skikkelse af professor Antoine Depage. Året efter rejser professoren til Istanbul og åbner et krigslazaret, og han tager Valborg med.

Hun skriver:

"En dag i november 1912, da Balkankrigene var brudt ud, kom Professor Depage op og sagde på sin korte, bryske måde:

- Vil De følge med mig til Konstantinopel!

- Gerne, sagde jeg, og da jeg ikke rigtig havde fået fat på navnet, spurgte jeg: Er det her i byen?

- Nej, mon enfant, det ligger i Tyrkiet. Jeg vil selv lede en ambulance – ingen vil derned, da der er kolera, sorte kopper og anden djævelskab – at De ved det – jeg rejser senest om en uge, jeg får nogle unge læger med og matron og måske nogle engelske sygeplejersker.

- Jeg måtte synke nogle gange efter den overraskelse, men fik dog fremstammet. Ja, De kan tro, jeg vil med."

Udtrykket ambulance benyttes, når man oprettede et lazaret i en krigszone.

Valborgs voldsomste oplevelser har nok været ved fronten i Belgien under 1. Verdenskrig. I et brev skriver hun bl.a.: "Hvad jeg synes der er saa frygteligt at se, er alle de unge kraftige Mennesker, som ofte er saadan tilredte, saa de dør med det samme."

Til de mere rolige oplevelser i Belgien hører, at Valborg var med til at operere den belgiske Kong Albert, som sammen med sin familie var blevet evakueret til La Panne, hvor professor Depage og Valborg Hjorth modtog de lemlæstede soldater:

"Kong Albert skulle nemlig

Operation i Konstantinopel. Professor Depage har fat i patients knæ. Valborg står længst til venstre.

opereres, og det skulle ske i al hemmelighed. Professor Depage bad mig om at følge med og assistere.

De kongelige boede i en lille, meget spartansk udstyret villa, der lå yderst i rækken langs havet, men det var ikke let at komme derind.

Først skulle man passere en ville for intendanturen med skildvagter udenfor, så kom man gennem en afspærret have, der hørte til en ville, der beboedes af nogle højststående officerer. Så mødte man igen skildvagter, der ringede på to andre vagter, der ledsagede en ind til kongens villa., der lå godt gemt mellem sandklitterne – man skulle både have skriftlig tilladelse og kende feltråbet for de næste seks timer – det blev hvisket til en på kontoret, lige før man skulle ud i hemmelig tjeneste.

Kongen, dronningen og kronprinsen boede der med en stab bestående af en hofdame, mademoiselle Sucnech, en tjener og en kokkepige. Der var ingen kongelig pragt. Jeg var derhenne dagen før operationen sammen med en svejtsisk sygeplejerske,

der tidligere engang havde passeret dronningen, og som nu skulle passe kongen. Vi måtte lave kongens soveværelse om til operationsstue, og en belgisk læge, dr. V. kom kørende med alle operationssagerne – alle flasker var blevet præpareret under opsigt og forsejlet, og kufferterne var låset af for alle eventualiteters skyld.

Et stykke af kongens natskjorte

Kongen havde engang før krigen brækket den højre arm, og den generede stadig, især når hans majestæt steg til hest og skulle holde tømmerne. Ved røntgenfotoografering viste billedet, at den ikke var sat rigtigt pænt sammen, og den skulle derfor mejsles op igen og ordnes bedre.

Operationen forløb heldigvis godt, men det første kongen hørte, da han vågnede efter narkosen, var tyske flyvere, der sendte en lille bombehilsen ned lige uden for villaen, og de belgiske ”møl” der tog til genmæle, og kongen sukkede, ulykkelig ved tanken om at skulle fortsætte livet på den måde.

Jeg bemægtigede mig som souvenir et lille stykke af kongens natskjorte, der alligevel blev klippet op, samt en perlemorsmanchetknap, og jeg havde lyst til at trykke hel verden til mit bryst, så lykkelig var jeg over, at operationen var så godt overstået.”

Efter arbejdet på krigslazaretter i Tyrkiet, Belgien og Rusland fik Valborg Hjorth opgaver i flere krigsfangelejre, blandt andet i Horserød. Hendes sygeplejegering sluttede på Bornholm. Genem 23 år var hun oversygeplejerske på Blykobbø Sanatoriet, hvor bornholmere med tuberkulose blev plejet.

Valborg Hjorth døde i 1970.

*”Valborg Hjorth – Sygeplejerske ved Øst- og Vestfronten”
Sidetal: 216 (illustreret)
Forlag: Hakon Holm Publishing – i samarbejde med Bornholms Museum
Bogen sælges via landets boghandlere (DBK) og via:
www.hakon-holm.dk/shop
Pris: 275,00 kr.*